

עֲזָרֵי מַעַם הַשָּׁמַיִם עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר הַזֵּהָר

שִׁחְבֵּר הַתֵּנָא הָאֱלֹקִי רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי זִיע"א

וּבּוֹ: "סֵפֶר הַזֵּהָר", "זֵהָר חֻדָּשׁ", "תְּקוּנֵי הַזֵּהָר"

מְנַקֵּד

זֵהָר חֻדָּשׁ בְּרֵאשִׁית

מִבְּאֵר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עִם פְּרוּשׁ מִל וְנִחְמָד לְמַעַן יְרוּץ הַלּוֹמֵד בּוֹ

מִחוּלֵק ל- תַּתק"ס (960) קוֹנְטֵרִסִים

ל"ב כְּרֻכִים שֶׁל ל' חֲלָקִים

כֹּרֶךְ כ"ח - חֲלָק י'

קוֹנְטֵרִס 820

מוֹפָץ לֵאל מִטְרוֹת רוּחַ כֻּלָּל - לְקִירוֹב הַגְּאוּלָּה בְּרַחֲמִים

בְּסִפְרָא דָּא יִפְקוּן בֵּיה מִן גְּלִיתָא בְּרַחֲמֵי

יַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל לְסִיּוּם כֹּל סֵפֶר הַזֵּהָר בְּדִקּוֹת סְפוּרוֹת

"קוֹדֶשׁא בְּרִין הוּא אֹרִייתָא וְיִשְׂרָאֵל חַד הוּא"

יֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֵּהָר הַעוֹלָמִי"

אֲדָר א' תְּשַׁע"א לַפ"ק - בַּעֲיֵה"ק בֵּית שְׁמוּשׁ תּוֹכֵב"א

**יג) תקון לבעל תשובה שיאמר חמשה דפין זהר או תקונים
בכל יום**

וכן נתן מרן האר"י תקון לבעל תשובה שיאמר חמשה דפין זהר או תקונים בכל יום, וכן נהג מורי ורבי לקבץ למודו בלילה, במשניות או בזהר, או שניהם כאחד טובים.

(מורה באצבע להחיד"א אות מ')

יד) ללמוד זהר ותקונים או זהר חרש קדם התפלה

קדם התפלה למעט בדבור כל מה דאפשר, וללמד איזה ענין בזהר הקדוש או בתקונים או בזהר חדש.

(סדר היום ואזהרות הקדש בספר בית אהרן)

אחר התפלה בכל יום וכו' יאמר מאמר מזהר הקדוש או מתקונים.

(סדר היום ואזהרות שפתב הרב הקדוש הרב רבי אהרן מקרלין, ספר בית אהרן)

אחי ורעי, אם כל כך גדולה לשמים שיאו ומעלתו וכמה תקיף חילא דהאי אילנא רברבי של למוד ספר הזהר הקדוש, ושרש בארץ גזעו לשלח רצוצים חפשי מן הגלות המור, האיך לא יתלהב לב האדם להאיר און לשמע בלמודים לקבץ שיעור קבוע בכל יום בזהר הקדוש ובתקונים ושאר ספרי המקבלים כו'.

(יסוד ושרש העבודה, שערי הששי, שער הניצוץ)

**טו) תקון לבעל תשובה לומר השם דפין זהר או תקונים בכל
יום, שמטהר הגוף והנשמה.**

ראוי לקבץ עצמו ללמוד חמש דפים זהר בכל יום, והוא תועלת גדולה ותקון גדול לנפש להאירה ולזככה ולתקנה, ולכללות קוצים, מדות רעות ותאוות רעות, לזכות בנעם השם, והוא מרפא ותקון לחטאים ופושעים של הנפש. וכן נתן מרן האר"י זכרונו לברכה תקון לבעל תשובה שיאמר

הקדמה לזוהר תתק"ס חלקים - מבצע "יחד כל ישראל"

ישראל הקדושים והטהורים ה'מה כלולים כל ששים רבוא נשמות בתוך ספר הזוה"ק, בדפנת רבינו הקדוש הרמח"ל זי"ע באגרותיו. ולכן כל אחד יטמין עצמו בספר הזוהר הק' במיוחד בדורנו דרא בתראה ודור אחרון. ובזהר (זהר חלק ג') דף קנ"ג: ברעיא מהימנא כתב דהוא "תיבת נח" שמציל מפני המבול הנורא. ולזה תקן הרמח"ל זי"ע דיקבצו את כל ישראל ללמוד זוה"ק ובזה יתבטלו כל הגזרות – ויצמחו הישועות בצמיחת קרן דוד במהרה. (ועין בספר זכותא דרשב"י).

כתב בשדי חמד (מערכת מ' סוף בלל קצ"ח) וז"ל: מצוה שעושים אותה הרבה בני אדם בשתפנות, כל אחד נוטל שכר פאילו עשאה פולה לבדו, ומטעם זה נוהגים כל בית ישראל לעשות חבורת ש"ס ומחלקים הש"ס בין כמה בני אדם, שכל אחד לוקח מסכת אחת, ועושים סיום פעם אחת בשנה, וכן חבורות שחלקו ביניהם ללמוד סדר משניות, ושורת הדין נותנת שיטול כל אחד ואחד שכר פאילו למד הש"ס פולו, עכ"ל. – שמחת סיום ספר הזהר: הרבי רבי ברוך נכד הבעל שם טוב זיע"א, נהג בכל שנה ושנה ביום ל"ג בעומר לעשות סיום ספרי הזהר הקדוש, ואחר הסיום לקח הספר הזהר בידי קדשו ורקד כמה שעות, ואחרי רקודין דקדשה משמחת היום ומשמחת התורה נשק בפי קדשו את ספר הזהר ואמר בזה הלשון, "איך קען דיה, און דו קענסט מיר" [פירוש: אני מפיר אותך, ואתה מפיר אותי]. (טעמי המנהגים).

קריאת גדולי ירושלים בשנת תרפ"א: מעלת למוד הזהר הקדוש אשר הוא מבטל כל מיני פרעניות וגזרות קשות ורעות ומותנא וחרבא ובזה מעלמא... לשקד על למוד הזהר לגמר בארץ ובחוצה לארץ אלף סיומים... וברור כי גם אנשי חוץ לארץ יעלה הלמוד שלהם עם אנשי עיר הקדש במסלת בית קדש הקדשים בסוד כל ישראל ערבים זה בזה, ונכנס לשנה חדשה שנת גאלה וישועה ברחמים על עמו ישראל ועל כל העולם כלו... סיום זהר לעלוי מזל עם ישראל ולבטל כל הצרים אותם עליונים ותחתונים, ויפר עצת אויבינו ויקלקל מחשבותם ולא תעשינה ידיהם תושינה, וישראל ישכן לבטח ונראה בנחמת ציון, ובמהרה יתקיים "וקראתם דרור בארץ אבי"ר.

הלומדים בחבורה – כל אחד כמה דקות ומשתתפים ומתאחדים ברצונם, עולה להם לפולם שלמדו כל הזוה"ק, וכך נוכל בשבע דקות לעשות סיומי זוהר לאלפים, ויתקיים בנו דברי הנביא ישעיה (פרק ס' כ"ב) "הקטן יהיה לאלף" שאפילו בדורנו הנמוך – יוכל להחשב לשר האלף, שסים כל הזוה"ק, ובפלא יועץ (ערך רבים) כתב: וכמה מעלות טובות לתורה דרבים ותפלה דרבים וכל מצוה הנעשית ברבים, הנה כי פן ראוי לכל אדם להתחבר עם יראי ה' וחושבי שמו ולקיים מאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קי"ט ס"ג) "חבר אני לכל אשר יראוך". עכ"ל.

על סיום "כל ספר הזהר" בגירסא מצינו מנהג ישראל לעשות אז סעדת מצוה ולפטר בכורים מתענית בערב פסח. (ספר דרך ארץ מנהגי יהודי ארם צובה חלק א' עמוד כ"ז). (ועין בשו"ת פרחי פהונה חלק אר"ח סי' ג')... וממילא כל שכן בלמוד הזוהר

עלינו לשמוח בסיום למודו, שזכות לימוד הזוהר הוא הדבר היחיד להוציאנו מעבדות לחרות כנזכר בזוהר הקדוש, ועוד שהזוהר מלא על גדותיו ממשניות, ובכלל מסכתות נחשב, וזה הוא בכלל סעודת מצוה, עת"ד.

ובספר תולדות קול יהודה (אות ל"ג) איתא עובדא: דפעם אחת ביומי דאב קודם הצום עשה סעודת סיום ואכלו בשר, ושאלו אותו על מה עשה סיום, והשיב כי סים את הספר הקדוש עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו ז"ל, וכן במנהגיו (שם אות קכ"ט), פעם אחת במוצאי תשעה באב אכל בשר, ואמר שיש לו סיום על ספר פרי עץ חיים (להאר"י הקדוש), ע"כ. ובספר סוד ה' מבאר: ועל פי דברי הפסא מלך והבן איש חי ועודו – מעלת הלמוד בזוה"ק, שהלמוד ממש נתהפך לאיש חדש וטהור, ומתמלא שמחה בכל רגע בלומדו, ובוודאי בסיים כל חלק, כמו ספר התיקונים, זהר על התורה, וזוהר חדש, עלינו לשמוח ולעשות סעודה גדולה על כל חלקי הזוהר ובוודאי על האדרא הקדושה שבלמוד האדרא הקדושה זוכה שהרשב"י בכבודו ובעצמו בא מעטר כמלך ויושב ומקשיב בקולו בשלומד האדרא.

כתב המקבל הקדוש רבי אברהם אזולאי זי"ע א זקנו של החיד"א בשם המקבל הרב אברהם גלאנטי זי"ע, בספרו "אור החמה" על ה"אדרא דמשפנא" (שבפרשת משפטים דף קכ"ג ע"ב), וזה לשון קדשו: אפילו עוד היום אחר שנפטר רשב"י מבינינו, כל זמן שאנו עוסקים בדברי האדרא, "אתער" בא רבי שמעון מעטר כמלך בעטרותיו בראש, ויושב בגון, עכ"ל. האם יש שמחה גדולה מזו, על פן ראוי לעשות סעודת מצוה. ובוודאי כאשר יבקש ויתפלל בזכות הרשב"י תתקבל תפלתו ותעשה בקשתו, ומבאר בכתבי האר"י (שער הפסוקים, שיר השירים): "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני": ראשי תבות ח' בירים מ' קשיבים ל' קולך ה' שמיעני, הוא חמלה, כמו שדרשו בזוהר בפרשת שמות (דף י"ב ע"ב), על פסוק והנה נער בוכה ותחמל עליו וגו', והבן זה, עכ"ל. ובזוהר שם בארו שהשכינה חומלת כאשר חוזרים בתשובה, שקודם קטרגה מדת הדין על בטול תורה, וכאשר חוזרים בתשובה ומתקנים, מיד חומלת השכינה הקדושה, ונשמעת התפילה ועל דרך דברי האר"י כאשר משתף עצמו עם הציבור בלמודו, אז מעורר את השכינה הקדושה לחמל עליו ולשמע תפלתו ולעשות בקשתו לטובה. ובאור החיים הקדוש כתב דגואל הראשון הוא גואל האחרון כמו שאמרו בזוה"ק מ'ה ש'היה היא – ראשי תבות משה – שיהיה, שהוא הגואל האחרון. (אפשר לרמוז דהרשב"י נשמת משה ובזכותו נגאל), ואין משה רבינו ע"ה מוסר התורה רוצה לגאול עם של בטלנים, עת"ד האור החיים הקדוש זי"ע א. ובזוה"ק קראו למי שלא לומד סודות התורה ולכלל הפחות למוד בקריאה זוה"ק, עם הארץ, ובגללו מתעבב הגאולה רח"ל. על פן פלנו צריכים להתחזק ולהתאחד בלמוד הקדוש הזה. וברוך ה' שזכינו בדרךנו להתחבר כלל ישראל עם "מפעל הזוהר העולמי" העובד ללא לאות ללא מטרות רוח, ולוקח על שכמו משא ועול החובות למען הקים השכינה הקדושה ולשמח לאבינו שבשמים – על פן אחי! כל אחד יכלל בלמוד הנשגב הזה למען פדות השכינה הקדושה ולמען פדות נפשנו ופדות עמו ישראל בקרוב בימינו ברחמים, אכ"ר.

תפלה קדם למוד האוהר הקדוש

רבון העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדשה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול כזה. על כן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לבייך. ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכוננו לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך פריח נחוץ. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל פחינתנו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים זמירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותרונה: (קבלה מהאר"ל)

לשים יחוד קודשא בריה הוא ושכינתיה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחדא שם יוד כ"י בוא"ו כ"ן ביהודא שלים, על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל לאקמא שכינתא מעפרא, ולעלוי שכינת עויגו אם הבנים שמחה. הריני מקשר עצמי בלימוד הקדוש הזה בנשמת כל התנאים והצדיקים הפתובים בזוהר הקדוש ובראשם התנא האלוני רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו. ועל ידי זה תתקיים תפלת דוד המלך עליו השלום (תהלים סא, ד-ה) פי היית מחסה לי מגדל עז מפני אויב. אגורה באהלה עולמים אחסה בסתר כנפיה סלה. ואזפה שבלמודינו זה יהיו שפתותיהם דובבות בקבר, למען שמו באהבה לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו. ובהדין ספרא ספר האוהר, יפקון ישראל מן גלותא ברחמי, יראה אל עבדיך פעלה והדרך על בניהם. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו, ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו (תהלים צ, טז-יז). (סוד ה')

[תפלה לרפואות וישועות]

הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעה פמוה, והריני אוהב כל אחד מבני ישראל כנפשי ומאדי, והריני מזמין את פי ללמוד בספר הזוהר הקדוש לזכות ... כב"פ (וכאן יפרט בקשות) [לרפואות...] [ישועת ...] [לבנים ...] השם ישלח דברו יחזקהו וירפאהו ברפואת הנפש ורפואת הגוף ברמ"ח אבריו ושם"ה גידיו בתוך שאר חולי ישראל ויארץ ימיו ושנותיו בנעימים] [ויזשיעהו בדבר ישועה ורחמים ...] אמן סלה.

חֲמֵשׁ דָּפִים זֶה־ר אִו תְּקוּנִים בְּכָל יוֹם, וְכֵן נִהַג מוֹרֵי וְרַבֵּי דוֹדֵי הַקְּדוּשׁ
מוֹרֵינוּ הֶרֶב רַבִּי צְבִי.

(נְתִיב מִצְוֹתֶיךָ לְמוֹרֵינוּ הֶרֶב רַבִּי יְצַחֲקֵי אֶזְרִיק מִקְאֵמָרְנָא, שְׁבִיל הַתּוֹרָה אוֹת א' סִימֹן ל"א)

טז) לֹא־מֵר בְּכָל יוֹם כְּמֹה דָּפִים תְּקוּנֵי זֶה־ר וְיִמְתְּקוּ הַדֵּינָיִם.
וְתִרְאֶה לֹא־מֵר בְּכָל יוֹם אִם אֶפְשָׁר קִדְּם הַתְּפִלָּה יוֹתֵר טוֹב כְּמֹה
דָּפִים תְּקוּנֵי זֶה־ר, וְיִמְתְּקוּ הַדֵּינָיִם בְּעִזְרַת הַשֵּׁם.

(אֲגָרוֹת שׁוּמְרֵי אֲמוּנִים שָׁם כ"ז)

לְשׁוֹב בְּאֲמֹת עַל חֲטָאת נְעוּרִים... לְהִיּוֹת נְעוּר כָּל לַיִל שְׁשֵׁי וְלִלְמֹד בְּאוֹתוֹ
 לִלְהַ..... תְּקוּנִים.

(הַנְּהִיגוֹת צְדִיקִים - הַדְּרָכוֹת מֵרַבִּי מִרְדְּכֵי מִטְשַׁעֲרָנָבִיל)

יז) בְּסֵפֶר הַתְּקוּנִים כְּלוּלִים כָּל הַחֲכָמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם
 הַפְּלִיג מֵאֲד כְּמֹה פְּעָמִים בְּשָׁבַח גְּדֻלוֹת קְדוּשַׁת הַתְּקוּנֵי זֶה־ר. וְהִנֵּה רָגִיל
 לְעַסֵּק בּוֹ בְּיוֹתֵר גַּם בְּכָל הַשָּׁנָה אֶפְלוּ שְׁלֹא בִימֵי אֵלוּל. וְאָמַר, **שֶׁבְּסֵפֶר**
הַתְּקוּנִים כְּלוּלִים כָּל הַחֲכָמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְכו'.

(שִׁיחוֹת הַר"ן רַבֵּינוּ נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב סִימֹן קכ"ח)

יח) הַזֶּה־ר קְדוּשׁ וְנוֹרָא, אִף אֵין עֲרְכוֹ פְּהַתְּקוּנִים
 פְּעַם אַחַת אָמַר כְּמִתְמִיָּה, אֶצֶל הָעוֹלָם הַכֹּל שְׁוִין, סֵפֶר הַזֶּה־ר וְהַתְּקוּנִים.
 וְהַמּוֹנֵן מִדְּבָרָיו הִנֵּה, שֶׁבְּאֲמֹת יֵשׁ חִלּוּק גְּדוֹל וְעֲצוּם בֵּין סֵפֶר הַזֶּה־ר הַקְּדוּשׁ
 וּבֵין סֵפֶר הַתְּקוּנִים, **אִף עַל פִּי שֶׁסֵּפֶר הַזֶּה־ר הוּא קְדוּשׁ וְנוֹרָא מְאֹד, אֵין לוֹ**
שׁוּם עֲרֹךְ נֶגֶד קְדוּשַׁת וְסוּדוֹת שֶׁל סֵפֶר הַתְּקוּנִים.

(חֲזִי מוֹהֵר"ן רַבֵּינוּ נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב, שֵׁנ"ט)

במעלה בבניה, אלא האדם לבדו, שנתן בו פח מן העליונים לדעת ולהפיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעטר בכבוד והדר, כמו שגאמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו. זהו שכתוב (שם) תמשילהו במעשי ידיו. ואחר כל השבח הזה, כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הכל נעשה הכל לנפיו, ואומר וי. אומר רבי יוחנן, חלק התבה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר, וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע, מה שאין פן בשאר הבריות, כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה כתוב ה' ואחר כך אלהים? אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם, קיימת. אלהים, שהוא שם משתף, נאמר על הגוף, שיש בו שתפות. אמר רבי אבהו, שם הקיום גוזר ושולט, כמו אותו המוץ הנדף והנדרס לרגלים ולא נלוה לאחרים. ומשום כך לא נגזר במעשה בראשית אלא אות אחת משמו, והוא כמי שאמר בה"א בראם.

ושנינו בספר החכמה הגדולה של שלמה, שמה של השמטה, משא שזופה קרעי המלך, הממשלה שהטיל בה בחותם קטן, לשלטת תחתיו, שגאמר (שמות טו) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם - לרבות כל הכחות שבו. עפר מן האדמה - אומר רבי

פח מן העליונים, לדעת ולהפיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעוטר בכבוד והדר, כמה דאת אמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו, הדא הוא דכתיב, (שם ח) תמשילהו במעשי ידיו, ואחר כל השבח הזה כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הכל נעשה הכל לנפיו, ואומר וי. אומר רבי יוחנן, פלג התיבה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר וייצר ו"י אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע. מה שאין פן בשאר הבריות. כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה כתיב ה', ואחר כך אלהים. אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם קיימת. אלהים, שהוא שם משותף, נאמר על הגוף, שיש בו שתפות.

אמר רבי אבהו, שם הקיום, גזיר ושליטא, כהדין טריפין שקיפין דרגליו. ולא אוזיפין לאתרו. ובגיגי כף, לא אדפר בעובדוי דבראשית, אלא חד את משמוי, והוא כמאן דאמר בה"א בראם.

ותנינן בספרא דחכמתא רבה דשלמה, שמא דשמיטה, מטול שזיפא, קרעוי דמלכא, קושטיזא דאטיל ביה בחותמא זעירתא, למשלטא תחותוי, שגאמר (שמות טו יא) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם, לרבות כל הכחות שבו. עפר מן האדמה, אומר רבי אבהו, תא חזי, היך

יכיל אינש לאתקיימא בהאי עלמא, דהא אורייתא אסהיד בהו דהוא עפרא.

ואמר רבי יצחק, עפר ולא חומר, דאלו הוה מחומר, הוה נתיר בקיומא, דהא בניינא דאתבני מחומר קיומא אית ליה. אבל עפר מממש, לא יכיל לאתקיימא. הדא הוא דכתיב, פי עפר אתה ואל עפר תשוב, לא איתמר פי חומר אתה. אמר רבי חנין, והא פתיב (איוב ד ט) אף שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם.

אמר רבי אבהו, פסוקא דא מסייע לן, והוא נאמר על העולם הזה, שאינו כן בקיום.

דהאי פתיב בבני נשא, די מדרהון בהאי עלמא, דבנייניה בטניא, והואיל דההוא בניינא בטניא הוא, ויתחזי לקיומא. מאי חזי ליה ליסודא. כמה דאת אמר (מ"א ה לא) אבנים גדולות אבנים יקרות ליסד הבית. אבל לאו הכי בניינא תקיפא, דהוא בניינא דטניא, ויסודא הוא עפרא, בגין דא לא להוי בקיומא. דהא הוא דכתיב, אף שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם, שאינו של קיום.

ויפה באפיו נשמת חיים וגו', אורייתא אתקבלת על אדם, חזו מה דעבד בר נש דא, דקודשא בריך הוא יהיב ביה נשמתא קדישא, למיהב ליה חייך לעלמא דאתי, והוא בחובתיה, אתחזר לההיא נפשא חייטא, דהוא נפשא דבעירתא, דאפיקת ארעא לבעירתא ולחייטא. דהא הוא דכתיב, תוצא הארץ נפש חיה למינה. ומאן הוא מינה, בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה.

אמר רבי חייא, בא וראה ויעש האדם לנפש חיה לא נאמר, אלא ויהי האדם לנפש חיה, הוא מעצמו חזר לאותו פח הבהמית, הנגזר מן האדמה, ועזב פח הנשמה

אבהו, בא וראה, איך יכול איש להתקיים בעולם הזה, שהרי התורה מעידה עליו שהוא עפר? ואמר רבי יצחק, עפר ולא חמר, שאלו היה חמר, היה יותר בקיים, שהרי בנין שנבנה מחמר יש לו קיום, אבל עפר ממש לא יכול להתקיים. זהו שכתוב (בראשית א) כי עפר אתה ואל עפר תשוב. לא נאמר פי חמר אתה. אמר רבי חנין, וברי כתוב (איוב ד ט) אף שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם.

אמר רבי אבהו, הפסוק הזה מסייע לנו, והוא נאמר על העולם הזה שאינו כן בקיום, שהיה כתוב בכני אדם, שמדורם בעולם הזה, שבנינו בטיט, והואיל ואותו הבנין בטיט הוא וראוי לקיום, מה ראוי לו ליסוד? כמו שנאמר (מלכים-א ה) אבנים גדולות אבנים יקרות ליסד הבית. אבל אינו כן הבנין החזק, שהוא בנין של טיט ותיסוד הוא עפר, משום כף לא יהיה בקיום. זהו שכתוב אף שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם, שאינו של קיום.

ויפה באפיו נשמת חיים וגו' (בראשית א) - התורה קובלת על האדם: ראו מה שעשה בן אדם זה, שהקדוש ברוך הוא נתן בו נשמה קדושה לתת לו חיים לעולם הבא, והוא בחטאו חזר לאותה נפש חיה, שהיא נפש הבהמה שהוציאה הארץ לבהמה ולחיה. זהו שכתוב (שם א) תוצא הארץ נפש חיה למינה. ומי הוא מינה? בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה.

אמר רבי חייא, בא וראה, ויעש האדם לנפש חיה לא נאמר, אלא ויהי האדם לנפש חיה, הוא מעצמו חזר לאותו פח הבהמית, הנגזר מן האדמה, ועזב פח

הַגְּזוּרָה מִלְמַעְלָה, וְנוֹתַנְתָּ חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, נַחְזוּר אָנֹכִי לְמָה שֶׁהִתְחַלְנִי בְּרֵאשׁוֹנָה, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם. בְּרֵא גּוֹף שְׁלֵהֶם מֵאֵין, וְאַחַר כִּף נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם מ) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשָׁבֶת. וְכִּי הוֹנָא אָמַר מִכָּאֵן, הַנוּטָה כְּדִק שְׁמַיִם.

רַקַּע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצְאֶיהָ (שם מב) - רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הַתַּפְּשֵׁט בַּהּ כָּל הַצְּבוֹרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה - לְאַחַר שֶׁהִיא עֲשֵׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה עֲלֶיהָ. מַה זֶה עֲלֶיהָ? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֵׂתָה. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, עֲלֶיהָ - לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כְּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ הַלְּלוּכִים בָּהּ (שם) - לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֹאמַר נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֶיהָ עַל כְּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְּזוּרָה מִלְמַעְלָה. אֲבָל לְהַלְלוּכִים בָּהּ, הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְרוּחַ הַלְּלוּכִים בָּהּ.

פְּרָשָׁה ה'. (בראשית ב' ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֵן מִקְדָּם. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֵיִיא אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם, כְּתוּב (שיר ה) אֵל גִּנַּת אֲגוּז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבֵי הַנַּחַל, רָאָה כְּמָה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלָבוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינָיו, וַיִּהְיֶה רַבִּי בְּלָבוֹ שֶׁלֹּא כִּרְאוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִתְּן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיּוֹנָה וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלָּא לְהִרְהוֹר בְּעַבּוּדָתוֹ וּלְהִדְבֹּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, נַחְזוּר אָנֹכִי לְמֵאֵי דְשְׂרִינָן בְּקַדְמִיתָא. (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם. בְּרֵא גּוֹף שְׁלֵהֶם מֵאֵין, וְאַחַר כִּף נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם מ כב) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשָׁבֶת. רַב הוֹנָא אָמַר מִהֶכָּא, (שם) הַנוּטָה כְּדוּק שְׁמַיִם.

וּרְקַע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצְאֶיהָ, ר' יִצְחָק אָמַר, הַתַּפְּשֵׁט בַּהּ כָּל הַצְּבוֹרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. שְׂנַאֲמַר, נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, לְאַחַר שֶׁהִיא עֲשֵׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה עֲלֶיהָ. מֵאֵי עֲלִיָּה, עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֵׂתָה. ר' חֵיִיא אָמַר, עֲלִיָּה לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כְּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ הַלְּלוּכִים בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה (קהלת ג כא) רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֹאמַר נִתְּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֶיהָ עַל כְּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְּזוּרָה מִלְמַעְלָה. אֲבָל לְהַלְלוּכִים בָּהּ הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וְרוּחַ הַלְּלוּכִים בָּהּ.

פְּרָשָׁתָא הַ וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֵן מִקְדָּם. ר' יוֹסִי וְר' חֵיִיא אָמְרוּ תְּרוּבֵיהוּ, כְּתִיב (שה"ש יא) אֵל גִּנַּת אֲגוּז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבֵי הַנַּחַל, רָאָה, כְּמָה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלָבוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינָיו, וַיִּהְיֶה רַבִּי בְּלָבוֹ שֶׁלֹּא כִּרְאוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִתְּן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיּוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלָּא לְהִרְהוֹר בְּעַבּוּדָתוֹ, וּלְהִדְבֹּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

הָאָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֵיָא, כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, אַסְקִיָּה קַמֵּיהּ בְּדִיוקְנֵיהּ, וְהוּא יְתִיב וְאַתְרֵי בֵּיהּ, וְאָמַר לֵיהּ אָנָּא עֲבִיד לָךְ, בְּגִינֵי לְמַהוּי אַתְּ שׁוּלְטָנָא וּמְלַפָּא עַל כּוּלָּא, בְּגִינֵי. אָנָּא לְעִילָא, וְאַנְתְּ לְתַתָּא.

שָׁמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֵיָא, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, הֶעֱלָה אוֹתוֹ לְפָנָיו בְּדַמּוּתוֹ, וְהוּא יֹשֵׁב וְהִתְרַה בּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתָךְ בְּשִׁבְלִי, שְׁתַּהֲיֵה אִתָּה שְׁלִיט וּמְלַךְ עַל הַכֹּל בְּשִׁבְלִי, אֲנִי לְמַעְלָה וְאַתָּה לְמַטָּה.

וְעוֹד, אָנָּא יְהִיב בְּךָ נִשְׁמַתָּא, לְמַנְדַּע סוּכְלַתְנֵנוּ וְחֻכְמַתָּא, מַה דְּלִית בְּן לְשֶׁאָר בְּרִיין. הוּי זְהִיר לְאַסְתְּפֻלָּא בִּיקְרִי, הוּי זְהִיר לְמַעְבַּד פִּיקְרֵי. וּבַר מְנִי לָא יְהֵא שׁוּלְטָנָא וּיְקִירָא כּוּוּתָךְ.

וְעוֹד, אֲנִי נוֹתֵן בְּךָ נִשְׁמָה לְדַעַת הַשְּׂכַל וְחֻכְמָה, מַה שְּׂאִין בְּן לְשֶׁאָר הַבְּרִיּוֹת. תַּהֲיֵה זְהִיר לְהַסְתַּפֵּל בְּכַבּוּדֵי, תַּהֲיֵה זְהִיר לְעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי, וְחוּץ מִמֶּנִּי לֹא יִהְיֶה שְׁלִיט וְנִכְבָּד כְּמוֹתָךְ.

וּמְנַן לְנֹו שְׁהֲזְהִיר אוֹתוֹ, וְהֲזְהִיר אוֹתוֹ עַל כֶּף? זְהוּ שְׁכַתּוּב (איוב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֶת ה' הִיא חֻכְמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר, כְּשֶׁתַּחּוּל יִרְאֵתִי עֲלֶיךָ, אֲזַ תְּשִׁיג חֻכְמָה, שְׁהִיא לְמַעְלָה עַל הַכֹּל. כַּד חָמָא אָדָם, דְּהוּא שְׁלְטָנָא וּיְקִירָא עַל כּוּלָּא, אֵינְשֵׁי פִיקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְלֹא עֲבַד מַה דְאַתְּפַקֵּד.

וּמְנַן לְנֹו שְׁהֲזְהִיר אוֹתוֹ, וְהֲזְהִיר אוֹתוֹ עַל כֶּף? זְהוּ שְׁכַתּוּב (איוב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֶת ה' הִיא חֻכְמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר, כְּשֶׁתַּחּוּל יִרְאֵתִי עֲלֶיךָ, אֲזַ תְּשִׁיג חֻכְמָה, שְׁהִיא לְמַעְלָה עַל הַכֹּל. כַּד חָמָא אָדָם, דְּהוּא שְׁלְטָנָא וּיְקִירָא עַל כּוּלָּא, אֵינְשֵׁי פִיקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְלֹא עֲבַד מַה שְׁנֻצְטָהּ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עֲשָׂאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, אֲלֵא לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוּנּוֹ. זְהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדֵי בְּרֵאתִיו. מַהוּ לִכְבוּדֵי? לְהַשְׁתַּדֵּל וְלַדַּעַת אֶת כְּבוֹדֵי, וְלַחֲשֵׁב מִמַּעֲשָׂיו שִׁנְתָן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עֲשָׂאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, אֲלֵא לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוּנּוֹ. זְהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדֵי בְּרֵאתִיו. מַהוּ לִכְבוּדֵי? לְהַשְׁתַּדֵּל וְלַדַּעַת אֶת כְּבוֹדֵי, וְלַחֲשֵׁב מִמַּעֲשָׂיו שִׁנְתָן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְּמַעְלָה, וְאֵימַתִּי. בְּזִמְן שְׁהַחֲמָה (ד' טו) זוֹרַחַת, וְאוּמְרַת אוֹי לְהֵם לְבְרִיּוֹת שְׂאִינָם וְרֹאִים אֶת כְּבוֹדֵי, וְאֵינָם מְסַתְּפְלִין לְדַעַת וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוֹדֵי.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְּמַעְלָה, וְאֵימַתִּי? בְּזִמְן שְׁהַחֲמָה זוֹרַחַת, וְאוּמְרַת: אוֹי לְהֵם לְבְרִיּוֹת, שְׂאִינָם רֹאִים אֶת כְּבוֹדֵי, וְאֵינָם מְסַתְּפְלִים לְדַעַת וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוֹדֵי.

דְּתַנְיִן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה דְר' שְׁמַעוֹן, כַּד נָטָא שְׁמַשָּׁא גְדַפּוּי, לְמַהֲךָ בַּתְּקִיפּוּתָא דְגַלְגַּלּוֹן מִבְּטָשֵׁי בְּטַלְפִּיהוּן, בְּטַרְפֵי אֵילָנָא דְגַנְתָּא דַּעְדָן. וְכַל מְלֹאכִין

שְׁשִׁינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁשְׁמַשׁ מִטָּה אֶת פְּנֵיָיו לְלַכַּת בְּגַבְרַת הַגַּלְגָּלִים שֶׁלוֹ, מִכֵּים בְּטַלְפִּים שְׁלֵהֶם בְּעֵלִים שֶׁל הָאֵילָנוֹת שֶׁל גֶּן עֵדֶן.

וְכָל הַמְּלָאכִים הַעֲלִיּוֹנִים וְחַיִּוֹת
הַקֹּדֶשׁ, וְכֹסֵף כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ,
וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהַאֲלִילוֹת,
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְצְבָאוֹתָם,
מִזְדַּעְזְעִים וּמִשְׂבָּחִים לְאֹדוֹן הַכֹּל.
וּמִדְּרָכָיִם וְרוּאִים אוֹתִיּוֹת שֶׁל
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁחֲקוּקוֹת
בְּשֵׁמֶשׁ בְּמַסְעוֹתָיו, וְנוֹתָנִים
תְּשֻׁבּוֹת לְרַבּוֹן הַעוֹלָמִים. וְיוֹצֵא
הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים לְבְרִיּוֹת
שָׂאֵן מִשְׁגִּיחִים בְּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ
הַעֲלִיּוֹן כְּמוֹ שָׂאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁהֵם מִשְׁגִּיחִים וְנוֹתָנִים תְּשֻׁבּוֹת
לְשֵׁמוֹ.

וּמְשׁוּם כֶּף, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
אֲסוּר לוֹ לְאָדָם לומר אֵת
תְּשֻׁבּוֹת תְּפִלָּתוֹ אֶלָּא עִם
דְּמִדּוּמֵי חַמְדָּה, שְׂכָתוּב יִירָאוּךָ
עִם שְׁמִשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּפִלָּה
וְהַתְּשֻׁבָּה שֶׁל הַלַּיְלָה, מִשְׁשֻׁקְעָה
הַחֲמָה טָרַם נִרְאָתָה הַלְּבָנָה,
שְׂכָתוּב (תְּהִלִּים עב) יִירָאוּךָ עִם
שְׁמִשׁ, זוֹהִי תְּפִלַּת הַבֶּקֶר. וְלִפְנֵי
יְרַח וְגו', זוֹהִי תְּפִלַּת הַלַּיְלָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאן, (מְלָאכֵי א) כִּי
כִּי מִמְזַרְח שְׁמִשׁ וְעַד מְבֹאוֹ גְדוֹל
שָׁמַי. וּבְאִיזָה מְקוֹם? בְּגוֹיִם,
בְּאוֹתָם שְׂכָתוּב בָּהֶם כִּי מִי גוֹי
גְדוֹל.

מָה הַטַּעַם? שְׁשֻׁנִּינוּ, אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלָאכֵי
הַשָּׂרָת לְמַעַל לְקַלְסוֹ וּלְשֻׁבָּחוֹ,
וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו בְּכָל
לַיְלָה וְלַיְלָה, וְעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל
כְּנֶגְדָם לְמַטָּה לְקַלְסוֹ וּלְשֻׁבָּחוֹ,
וְלוֹמַר שִׁיר וְשֻׁבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם
וְיוֹם.

וְרַמְדֵנוּ שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא
הַלַּיְלָה, וּבִשְׁלֵשׁ הַמִּשְׁמְרוֹת הַלְלוּ
מִתְחַלְקוֹת שֶׁלֵּשׁ כְּתוּב שֶׁל מְלָאכֵי
הַשָּׂרָת לְשֻׁבַח לְיוֹצֵרָם בְּכָל
מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה, וּכְנֶגְדָם יֵשׁ

עֵילָאִין, וְחַיִּוֹתָא קְדִישָׁא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא
דְּמִלְפָּא, וּבוֹסְמִיָּא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאֵילָנֵי, שְׁמִיָּא
וְאַרְעָא וְחַיִּלְיָהוֹן, מִזְדַּעְזְעוּן וּמִשְׂבָּחָן לְמֵאֲרֵי
כוּלָּא.

וְזִקְפָן וְחִמָּאן אֲתוּוֹתִיהּ דְּשִׁמְא קְדִישָׁא
דְּאֲתַפְרֵשׁ, דְּגִלְיָף בְּשִׁמְשָׁא בְּמִטְלָנוּי,
וְיַהֲבִין תּוֹשְׁבָּחָן לְמֵאֲרֵי עֲלָמִין. וְנִפְיָק הַהוּא
קָלָא, וְאַמְרִין לְהוּ לְבְרִיּוֹתָא, דְּלֵא מִשְׁגָּחָן בִּיקָר
מִלְפָּא עֵילָאָה, כְּשָׂאֵר כָּל בְּרִיּוֹן דְּאִינוּן
מִשְׁגִּיחִין וְיַהֲבִין תּוֹשְׁבָּחָתָא לְשִׁמְיָהּ.

וּבְגִין כֶּף אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲסוּר לִיה לְכַר נֶשׁ
לְמִימַר תּוֹשְׁבָּחָן דְּעֲלוֹתִיהּ, אֶלָּא עִם
דְּמִדּוּמֵי חַמְדָּה, דְּכְתִיב (תְּהִלִּים עב ה) יִירָאוּךָ עִם
שְׁמִשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צְלוֹתָא וְתּוֹשְׁבָּחָתָא
דְּלַיְלָא, מִשְׁשֻׁקְעָה הַחֲמָה, עַד לֵא אֲתַחֲזִי
סִיְהָרָא. דְּכְתִיב יִירָאוּךָ עִם שְׁמִשׁ, דָּא הִיא
צְלוֹתָא דְּצַפְרָא. וְלִפְנֵי יְרַח וְגו', דָּא הִיא
צְלוֹתָא דְּלַיְלָא.

ר' יְהוּדָה אָמַר מִהָכָּא, (מְלָאכֵי א י"א) כִּי מִמְזַרְח
שְׁמִשׁ וְעַד מְבֹאוֹ גְדוֹל שָׁמַי. וּבְאִיזָה
מְקוֹם. בְּגוֹיִם. בְּאִינוּן דְּכְתִיב בְּהוּ, (דְּבָרִים ד ז) כִּי
מִי גוֹי גְדוֹל.

מֵאִי טַעְמָא. דְּתַנִּינוּן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְלָאכֵי הַשָּׂרָת לְמַעַל, לְקַלְסוֹ וּלְשֻׁבָּחוֹ,
וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה.
וְעֲשֵׂה כְּנֶגְדָם יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשֻׁבָּחוֹ,
וְלוֹמַר שִׁיר וְשֻׁבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְהָאֵנָּא, שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הֵיוּ הַלַּיְלָה, וּבְאֵלוֹ
הַשֶּׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת, מִתְחַלְקוֹת שֶׁלֵּשׁ
כְּתוּב שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׂרָת, לְשֻׁבַח לְיוֹצֵרָם, בְּכָל
מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה. וּכְנֶגְדָם יֵשׁ שֶׁלֵּשׁ תְּפִלּוֹת

שלש תפלות ביום, כשמתכנסים ישראל לשבח ליוצרים בכל תפלה ותפלה.

בא תשמע, אמר רבי יהושע אמר רב, בבקר, כשהחמה זורחת, הוא זמן התפלה והבקשה של ישראל, ומשש שעות ולמעלה עד תשע שעות, זמן תפלת המנחה. ומשששקעה החמה עד שתחשך - תפלה אחרונה. שאמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן אמר רב, משששקעה החמה עד שיארו שני כוכבים - זמן תפלה האחרונה.

שכך שנינו, משיראו שני כוכבים הוא תחלת משמרה ראשונה, שבאים הראשונה של מלאכי השרת, וממתינים להם לישראל עד אותה שעה, ואז מתחילין לומר שירה. ונגעלים כל השערים מתשבתתם של מטה, ואין שערים נפתחים אלא למלאכי השרת האומרים שירה.

והאם אמר רבי יהושע בן לוי כך? והרי שנינו, כל הקורא בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו, משום שבלילה שירה עמי, וכאן אמרתם שנגעלים כל השערים למטה?

אמר רבי יהושע, שם, במה אומרים? כשסים את כל התשבות ביום, ומחצות הלילה והלאה שעוסק בתורה. מה הטעם? משום שבשעה ההיא יוצא הקדוש ברוך הוא מאותם העולמות שפוסף בהם, והולך להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. והינו מה שאמר דוד (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך.

שמרנו, כשהקדוש ברוך הוא נכנס עם הצדיקים בגן עדן, על החיות ולמטה מהם, כלם נפתחים,

ביום, שמתכנסין ישראל לשבח ליוצרים, בכל תפלה ותפלה.

הא שמע, אמר רבי יהושע אמר רב, בצפרא כשהחמה זורחת הוא זמן תפלה ובעותא דישראל. ומשש שעות ולמעלה עד תשע שעות, זמן תפלת המנחה. ומשששקעה החמה, עד שתחשך, תפלה האחרונה. דאמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן אמר רב, משששקעה החמה, עד שיארו שני כוכבים, זמן תפלה האחרונה.

דהכי תנינן, משיראו שני כוכבים, הוא תחלת משמרה ראשונה, שבאים פת הראשונה של מלאכי השרת, וממתינים להם לישראל, עד אותה שעה, ואז מתחילין לומר שירה. ונגעלים כל השערים מתושבתתן של מטה, ואין שערים נפתחים, אלא למלאכי השרת האומרים שירה.

וכי אמר רבי יהושע בן לוי הכי, והא תנן, כל הקורא בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, (תהלים מב ט) יומם יצוה ה' חסדו, משום דבלילה שירה עמי. והכא אמריתו דנגעלים כל השערים למטה.

אמר ר' יהושע, התם במאי קאמרי, כשסיים כל תושבתתן ביום. ומפלגותא דליליא ולהלאה, דעסיק בתורה. מאי טעמא. משום דבההיא שעתא קודשא בריך הוא נפיק מאינון עולמות דכסיף בהו, ואזיל לאשתעשע עם צדיקא בגנתא דעדן. והינו דאמר דוד (תהלים קיט סב) חצות לילה אקום להודות לך.

דתנא, כשהקדוש ברוך הוא נכנס עם הצדיקים בגן עדן, כל שערי שמים

לאחר קריאת הזוהר (יאמר תפלה זו בכנינת הלב)

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבתי שיתקיים בנו עתה מקרא שפתוב "ואשים דברי פסיה ובצל ידי פסיתיה לנטע שמים וליסד ארץ", להעלות לרומם ולתקן הריסות וחרבות השכינה הקדושה לקשוט ופזר פירא עלאה ולארמון שעל מכונו ישב להחזיר עטרה ליושנה וקיים בנו מהרה מקרא שפתוב "ויהי אור הלבנה פאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים פאור שבעת הימים". וזכות הרשב"י הקדוש ובנו רבי אלעזר, וזותם בן עזיהו, יעמוד לנו לתקן העולם מיום שנברא עד סופו פראונו וברצון יראיו. ובזכות היותנו עסוקים בהקמה הזאת, על ידה תתקרב הגאולה, וישועתה מהרה תצמיח, לעלוי שכינת עוגנו במהרה במינו. ויקיים בנו מקרא שפתוב "ויאמר אלקים יהי אור", ויארר עלינו אור ה', ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אמן נצח סלה ועד. (נפח התפלה מתוך לשונו הקדוש של רבי חיים ויטאל זיע"א)

מודה אני לפניך השם אלוקי ואלקי אבותי שזכיתני ללמוד ולהגות בספר הקדוש הזה ויהרהר עליו, וזכות התנאים הקדושים שלמדנו תורתם יעמוד לנו ולזרענו ונזכה להבטחת הנביא (ישעיה נט, כ-כא) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה'. ואני זאת בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר עליה ודברי אשר שמתי פסיה לא ימושו מפיה ומפי זרעה ומפי זרע זרעה אמר ה' מעתה ועד עולם. ויתקיים בנו הנבואה (ישעיה נא, טז) ואשים דברי פסיה ובצל ידי פסיתיה לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. ובפרפת משה רבינו מהימנא בתגלה במהרה ה' בך נחננו ואין עמו אל נכר, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת באמר לציון מלך אלוקיך, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (סיד ה')

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו [עלינו] בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונה. בנה ביתך ככתחלה וכוונן מקדשה על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב שכינתך לתוכו, והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירים ולזמרים. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאבהב את שמה הגדול הגבור והנורא אמן בן יהי רצון. (סי"ת)

הקדיש לעלוי הנשמה: הקדיש הוא שבח גדול לבורא עולם על פן יש בזה עלוי נשמה גדול לנפטר במקדש בזה שגורם לצבור לענות אמן, שהוא עלוי נשמה גדול עד מאד ונחת רוח לנשמה. מלבד מה שמציל את הנפטר מדינה של גיהנם. מעלה אותו בדרגות נוספות בגן עדן (עיינו פה החיים שכתב לומר בכל ליל שבת קדיש אחר מאה שנה שעולה מעלה מעלה, ועי"ע פלא יוציא).

מעלת לימוד הזוהר לעלוי הנשמה: פתבו המקבלים: לימוד הקבלה והזוהר (תורת הרשב"י) יש בו תועלת לנשמה יותר משאר למידים. כי לכן נקרא זוהר שהוא מזהיר הנשמה... וביום שבת קודש ששעה אחת לימוד הזוה"ק שונה אלה שנה, ובשמחה מליון שנה עליו להשתדל יותר בלימוד הזוה"ק כי הוא מבחינת היום, קדוש הוא לאלהינו... ומה גדלה מעלת לימוד הזוהר הקדוש בגבהי מרומים ובמקדש ביום הקדוש יום השבת שאין ערה להשגתו, ובנדאי למודו בעד עלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, אין קץ למעלתו ואין קץ לעלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, ומעטרים לנשמה בעטרה ולבוש מיוחד בזכות למודו. וכן לתמי ותמותו ע"ה (ועי' קב הישר) והנה יאמרו אתו, כפול ומכפל שבעתים, בבחינת מכבדו במותו וכו', (ועי' פלא יוציא ערה כבוד אב ואם).

קדיש על ישראל נסח ספרדי (ע"מ)

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמ) בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כְרַעוּתָהּ וַיְמַלִּיד מַלְכוּתָהּ
וַיַּצְמַח פְּרָקְנָהּ וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ. (אמ) בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא
וּלְעָלְמֵי עָלְמָיָא יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה
וַיִּתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא. (אמ) לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא דְאִמְרִין בְּעֶלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן
וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן דְעֶסְקִין בְּאוּרִיתָא קְדֻשָּׁתָא. דִּי
בְּאַתְרָא הַדִּין וְדִי כְּכָל אַתְרָא וְאַתְרָא, יְהֵא לְנָא וְלַהוֹן וּלְכוּן הֵנָּה וְחֶסְדָּא וְרַחֲמֵי
מִן קֳדָם מְאָרֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא,
חַיִּים וְשֹׁבְעֵי וַיִּשׁוּעָה וְנַחְמָה וְשִׁיזְבָּא וְרַפּוּאָה וְגִאֲלָה וְסִלְיַחָה וְכַפְרָה, וְרוּחַ
וְהַצְלָה לְנוּ וּלְכָל עַמּוּ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא
בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוּ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ)

הַשְּׂכֵבָה לְאִישׁ: אֲשֶׁרֵי אִישׁ יֵרָא אֶת יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפִיץ מְאֹד: הַמְרַחֵם עַל
כָּל בְּרִיּוֹתָיו הוּא יְחוּם וַיְחַמּוֹל וַיִּרְחַם עַל נַפְשׁ, רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל (פב"פ). רוּחַ
יְהוָה תְּנִיחָנּוּ בְּגֵן עֵדֶן: דְאַתְפְּטֵר מִן עֲלְמָא הַדִּין כְּרַעוּת אֱלֹהָא מְאָרִיָּה שְׁמַיָּא
וְאַרְעָא. מְלַךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים בְּרַחֲמָיו יִרְחַם עָלָיו. וַיְחוּם וַיְחַמּוֹל עָלָיו. מְלַךְ
מַלְכֵי הַמַּלְכִּים בְּרַחֲמָיו יִסְתִּירֵהוּ בְּצֵל כְּנָפָיו וּבִסְתֵר אֶהְלוּ לַחַזוּת בְּנוֹעַם
יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהִיבְלוּ. וְלִקְצֵן הַיָּמִין יַעֲמִידֵהוּ. וּמִנְחַל עֵדֶנּוּ יִשְׁקָהוּ. וַיִּצְרֹר
בְּצִרּוֹר הַחַיִּים נִשְׁמָתוֹ. וַיִּשִׁים כְּבוֹד מְנוּחָתוֹ. יְהוָה הוּא נִחְלָתוֹ. וַיִּלְוֶה אֱלֹו
הַשְּׁלוֹם וְעַל מִשְׁכְּבוֹ יְהִי שְׁלוֹם. בְּדַכְתִּיב: יְבוֹא שְׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם.
הַלֵּךְ נִכְחוּ. הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹכְבִים עַמּוּ בְּכָלֵל הַרְחָמִים וְהַסְלִיחוּת.
וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמֵר אָמֵן:

הַשְּׂכֵבָה לְאִשָּׁה: אֵשֶׁת חַיִל מִי וּמְצָא, וְרַחֵם מִפְּנֵינִים מִכְּרָה: שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֵּל
הַיָּפִי, אִשָּׁה יִרְאֵת יְהוָה הִיא תִתְהַלֵּל: תִּנּוּ לָהּ מִפְּרֵי יָדֶיהָ, וַיְהַלְלוּהָ בְּשַׁעֲרֵים
מַעֲשֵׂיהָ: הַמְרַחֵם עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו הוּא יְחוּם וַיְחַמּוֹל וַיִּרְחַם עַל נַפְשׁ, רוּחַ וְנִשְׁמָה
שֶׁל (פב"פ). רוּחַ יְהוָה תְּנִיחָנּוּ בְּגֵן עֵדֶן: דְאַתְפְּטֵר מִן עֲלְמָא הַדִּין כְּרַעוּת
אֱלֹהָא מְרִיָּה שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. הַמְלַךְ בְּרַחֲמָיו יְחוּם וַיְחַמּוֹל עָלֶיהָ. וַיִּלְוֶה אֱלִיָּה
הַשְּׁלוֹם וְעַל מִשְׁכְּבָהּ יְהִי שְׁלוֹם. בְּדַכְתִּיב: יְבוֹא שְׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם.
הַלֵּךְ נִכְחוּ. הִיא וְכָל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹכְבוֹת עִמָּה בְּכָלֵל הַרְחָמִים וְהַסְלִיחוּת.
וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמֵר אָמֵן:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא די ברא כרעותה וימליך מלכותה. ויצמח פורקנה ויקרב משיחה. בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל. בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי: יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקודשא. בריך הוא לעלא (בעשי"ת ולעלא מכל) מן כל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירן בעלמא. ואמרו אמן:

על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון ועל כל מאן דעסקין באורייתא די באתרא הדין ודי בכל אתר ואתר יהא להון ולכון שלמא רבא הנא וחסדא ורחמי וחי אריכי ומזוני רויחי ופורקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא ברחמי ועושה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

תפלה על הנפטר לאחר הלמוד

לאיש: אנא ה' מלא רחמים אשר בידך נפש כל חי ורוח כל בשר איש, יהיה נא לרצון לפניך תורתנו ותפלתנו בעבור נשמת (פלוגית בן פלוני) וגמול נא עמו בחסדך הגדול לפתח לו שערי רחמים וחסד, שערי גן עדן, ותקבל את נשמתו באהבה ובחבה. ושלח לו מלאכיד הקדושים והטהורים להוליכו ולהושיבו תחת עץ החיים אצל נשמות הצדיקים והצדקניות וחסידים וחסידות להנות מזיו שכינתך, ולהשביעו מטובך הצפון לצדיקים. והגוף ינוח בקבר במנוחה נכונה בחדוה ובשמחה ובשלום, כדכתיב, יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו. וכתיב, יעלו חסידים כבוד ירננו על משכבותם. וכתיב, אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך, ותשמר אותו מחובט הקבר ומרמה ותולעה. ותסלח ותמחול לו על כל פשעיו. כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. וזכר לו זכיותיו וצדקותיו אשר עשה. ותשפיע לו מנשמתו לרשון עצמותיו בקבר מרוב טוב הצפון לצדיקים, דכתיב, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, וכתיב, שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה. וישכון בטח בדרך ושאנן מפחד רעה, ואל יראה פני גיהנם. ונשמתו תהא צרוכה בצרור החיים ולהחיותו בתחית המתים עם כל מתי עמך ישראל ברחמים, אמן:

לאשה: אנא ה' מלא רחמים אשר בידך נפש כל חי ורוח כל בשר איש, יהיה נא לרצון לפניך תורתנו ותפלתנו בעבור נשמת (פלוגית בת פלונית) וגמול נא עמה בחסדך הגדול לפתח לה שערי רחמים וחסד, שערי גן עדן, ותקבל את נשמתה באהבה ובחבה. ושלח לה מלאכיד הקדושים והטהורים להוליכה ולהושיבה תחת עץ החיים אצל נשמות הצדיקים והצדקניות וחסידים וחסידות להנות מזיו שכינתך, ולהשביעיה מטובך הצפון לצדיקים. והגוף ינוח בקבר במנוחה נכונה בחדוה ובשמחה ובשלום, כדכתיב, יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו. וכתיב, יעלו חסידים כבוד ירננו על משכבותם. וכתיב, אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך, ותשמר אותה מחובט הקבר ומרמה ותולעה. ותסלח ותמחול לה על כל פשעיה. כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. וזכר לה זכיותיה וצדקותיה אשר עשתה. ותשפיע לה מנשמתה לרשון עצמותיה בקבר מרוב טוב הצפון לצדיקים, דכתיב, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, וכתיב, שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה. ותשכון בטח בדרך ושאנן מפחד רעה, ואל תראה פני גיהנם. ונשמתה תהא צרוכה בצרור החיים ולהחיותה בתחית המתים עם כל מתי עמך ישראל ברחמים, אמן:

